

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr 18. ANUL XIII.

Telegrafu este de doua ori pe septeman: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura oiei pe afara la c. r. poste, cu bani ga'ta prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celalalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 4/16 Martiu 1865.

tru provinciele din Monarchia pe unu anu 8 fl. ora pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetiie cu 3 1/2 cr. v. a.

Din Carlovitiu.

Despre evenimentele din memorabila siedintia din 20/8 Februariu si cele ce stau in legatura cu dens'a, despre cari referiramu dej'a dupa foile germane, aflamu acum din funte sigura si autentica urmatoarele:

Românii ajunsera la Carlovitiu in 17/5 Febr. si in 19/7 au inceputa potrivit decisiunilor imperatesci consultările asupra trebei banale si a monastirilor, ce ni s'aru cuveni din vistieria comuna a Mitropoliei Carlovitiene, ca sa nu se impedece masin'a organismului Mitropoliei noastre celei de curendu incuviintiate. Despre inceperea lucrării acestei ar' insciintiatu ilustrulu Comissaru imperatescu dela Congressu D. Generalmaioru Bar. Filipoviciu, carele in siedintia Congressului serbescu din 20/8 Febr. anuntia adunării, ca barbati de incredere ai Românilor, si totdeodata alesii deputati inca din anulu trecutu dela alegerea de Mitropolitu au sositu la Carlovitiu, si amesuratu decisiunilor imperatesci au si inceputu lucrarea lor; mai departe Comissarulu imperatescu pofi pre Congressu, ca in intielesulu decisiunilor imperatesci sa alega si din partea sea o comisiune, carea sa se puna in cointielegere cu partea româna, spre a conveni la o intielegere amicabile in privinti'a trebei banale si a monastirilor.

Deputatulu Cernoviciu, si dupa elu inca alti 6—7 au reflectatu: ca Congressulu nu cunosc'e obiectulu, spre a carui pertractare Comissarulu propuse alegerea unei Comisiuni, de aceea Românii sa asterna Congressului cererea lor, seu sa ocupe scaunele cele gôle din Congressu, ca si asi'a scaunele unoru deputati nu suntu ocupate, si atunci cu graiu viu sa dea inainte, ce postescu. In fine insusi Patriarchulu serbescu s'a pronunciatu totu cam asi'a, ca cei antevorbitori, adaugendu, ca va sci Congressulu sa fia dreptu cãtra fratii nostri cor-religionari români intocm'a, cum au sciutu Sinodulu din anulu trecutu sa se arete dreptu pentru infintiarea unei Mitropolii române.

Vediendu Comissarulu imperatescu inversiunarea cea mare, in carea devenira membrii cgressului, cari prin gazetele serbe au fostu preocupati, si prin tinerea in secretu a stârei celei adeverate a obiectului, care Comissarulu l'au adusu la ordinea d'lei, n'au potutu face alt'a Impoternicitulu imperatescu, decâtu a lua la protocolu cele intemperate, si a-si cere inviatiuni ulterioari dela locurile competinti.

Si intr'adeveru nu se pôte mira din destulu acelu, carele scie decurgerea acestui obiectu.

Este unu ce cunoscutu in deobste, ca Sinodulu episcopescu dela Carlovitiu in anulu trecutu s'a declarat, ca o Mitropolia româna de legea gr. resar. se pôte infinti'a pe bas'a canonica a bisericiei nostre, si ca acést'a se pôte face, deca Maiestatea Sea Imperatoriulu nostru o va ierta; decisiunea acést'a, urmata cu unanimitate, au trasu dupa sine si pertractári asupra unoru momente, care stau in strinsa legatura cu o ierarchia, adeca asupra fondurilor comune ierarchice si a monastirilor. Archiereii români, ca si cei serbesci, s'au enunciatu generalminte in privinti'a sumei, ce aru ave sa vina pe partea mitropoliei române, ear din monastiri cerora Archiereii români cele patru: Hodosiu, Bezdiniu, St. Giorgiu si Mesiciu, ca pre unele, care se afla in mijloculu unei impopulatiuni curatu române. Archiereii serbi s'au plectatu a da pe partea româna numai unic'a monastire a Hodosiuului in Eparchia Aradului, si s'au declarat, ca ei in privinti'a acestoru momente nu potu dice nimic otaritu, pâna nu s'aru intrebã congressulu nationalu. Dupa mai multe desbateri s'au otaritu, a emite o Comisiune din partea Sinodului, carea sa cerceteze ratiociniulu fondurilor comune. Spre acestu sfarsitu s'au emis doi Episcopi si câti-va membri congressuali, ear din partea româna au fostu Eppulu Aradului Procopiu Ivacicoviciu, apoi dd. de Mocioni si Babesiu. Comisiunea acést'a au inceputu lucrarea sea, dar nu si-a potutu afla unu punctu de manecare, care sa fia potutu multiamí atãtu pre Ro-

manii, câtu si pre Serbii; cãci pareri in privinti'a principului pentru conlucrare erau de totu diverginti. Românii voiau, ca fondurile respective sa se iee ca nisce averi confessionale, ear barbati serbi denegau fonduriloru acestu caracteru, si le botozau averi nationali. Disparitatea acestoru pareri a trasu dupa sine doue voturi separate, si asi'a si diverginti intre sine, care s'au predatu Sinodului, de unde s'au asternutu la locurile mainalte. — Aci mai vine a se insemna, ca Sinodulu n'au adusu nici o decisiune in privinti'a acestoru voturi.

In privinti'a protocolului sinodale in aceste doue voturi s'au induratu Maiestatea Sea tôte conclusele aduse cu unanimitatea Sinodului a le incuviintia, va sa dica a resolvi Mitropolia nostra pentru Ardeleni si Ungureni, ear obiectulu pentru bani si monastiri a nu-lu decide, cãci Sinodulu n'au adusu conclusu unanimu, ci a demandã, ca in congressu sa se caute pentru o impacare. Spre care sfarsitu Congressulu are a se impartu in doue corporatiuni; la un'a, sub presidiulu Patriarchului, Epii si deputatii serbi, ear la cealalta, sub presidiulu Archiepiscopului si Mitropolitului românu, Eppulu Aradului si deputatii români sa se consulte, si amendoue aceste corporatiuni sa se invoiesca spre ajungerea unei impacaciuni. — Asi'a dara se vede, ca Comissarulu imperatescu au propusu alegerea comisiunei congressuale in urm'a decisiunei preinalte, ce au urmatu la conlucrul Sinodului, si fiindca nici unu membru din Sinodu n'a deslucitu Congressului starea lucrului, sa provocatu opositiunea aceea a Congressului.

Prelanga tôte acestea suntu semne invederate, cum un'a partida a Congressului pandesce dupa unu momentu favoritoriu, pentru de a face initiativ'a spre luarea acestui obiectu momentosu la pertractare in intielesulu decisiunei preinalte, ca cele stricate sa se direga.

Mai departe aflamu totu dela congressu, ca in siedintia din 7 Martiu c. n. se predetera câte-va dispositiuni (Bestimmungen) preinalte privitoare la organizarea consistoriilor si la rezervarea normarei congressului. Ablegatii Cernojevic si Miletic se si apucara a le scarmana, dar aflara resistintia in Kusevic, in Zastavnikovic ca reprezentantele militariloru si in Petrovic, dar cu deosebire in Comissarulu c. r., care, dupacum spune „Gen. Corr.“, refruntã acele suppositiuni din punctu in punctu.

Actulu celu mai momentosu pentru noi Românii inca s'a seversitu in siedintia acést'a; barbati de incredere ai Românilor au predatu congressului cererile acestora in scrisu, si congressulu au alesu 11 membrii, cari sa preconsulte obiectulu.

Organizarea parochieloru este finita; legea scolei se redige acum.

Dupa scirile mai noue Românii, afara de cele 4 manastiri numite, aru pretinde din fondurile comune 870,100 f. fondulu Eppului Putnicu intregu, Aradulu intregu, ear Versietiu si Timisiôra de jumetate.

Lumini de parafinu.

In numerulu 56 a lei „Herm. Ztg.“ etc. din anulu acést'a aflamu, ca s'aru fi formatu o Associatiune spre intemeierea unei fabrici de lumini de parafinu, precum si de sapunu si alte producte chemice. Nrulu 60 alu aceleia-si foi aduce unu articulu deslusitoriu in privinti'a productelor din parafinu, intitulatu: „Cestiunea iluminării cu parafinu“.

Noi, cari inca amu fostu si suntemu de credintia, ca radicarea poporului e conditiunata si de radicarea industriei in genere, cugetãmu a face unu servitiu publiculu nostru cetitoriu, reproducendu articulu, care deslusiesce si alte latari ale ramului acestu de industria, — privitoare la starea nostra.

Eata articulu: „Deca potemu dá crediamentu sciriloru ce circuleza pe ici pe colea, atunci in tempulu mai dincôce sa se fia nascutu

o întrebare, carea aru fi foarte apta de a stârni interesu generalu. Întrebarea acésti a privesce mai multu iluminarea și are de a face specialu numai cu materialulu pentru iluminare, materialu, care în țiera la noi e foarte puțin cunoscutu și întrebuintiatu. Acest'a este parafinulu."

Înainte de a continuá mai departe, trebuie sa notâmu, ca articolulu se vede a fi conceputu înainte de publicarea în nr. 56 și asiá autorulu, dupa ce face introducerea de mai susu, e de părere, ca chiaru și la casu candu n'aru poté dá crediamentu sciriloru respandite, totusi aflá cu cale a dá o deslucire asupra temeii sale, și apoi continua mai departe :

„Înainte cu vre-o 35 de ani au aflatu Reichenbach din Brünn, facendu elu încercările cele memorabile asupra productelor de arsu din substantie animalice și de plante, ca în duhotu se afla o multime de materii produse prin o destilatiune uscata, dintre cari aici numai despre parafinu și creosotulu celu de atunci cunoscutu pôte sa fia vorb'a. Insa cum s'au întemplat mai cu tóte inventiunile nemtiesci, asiá și acésti a au trebuit mai antâiu sa calatorésca în strainatate, care strainatate au sciutu sa o cultive mai departe și sa o exploreze.

„Numai atunci au fostu atentiunea nemtiloru îndreptata asupra articolulu acestui de însemnatate, dupa ce rezultate splendide au aratat din destulu, ca parafinulu au devenitu o cestiune de viétia pentru Irland'a cea bogata de tofu (torfu) și scapatata în privinti'a averei, și e o satisfacere, ca fratele Michel (Nemti) de astadata negându-se pe sine, s'au apucat cu entusiasm de cestiunea acésti a.

„Chiaru în acelasi tempu, în care au începutu a intrá parafinulu în viétia practica, au începutu a se latí dela Hamburg preste tóta Germani'a uleulu mineralu din carbuni de pètra, ce se numesce adese și fotogenu (productoriu de lumina). Pre lângá scumpelea cea mare a mijlóceloru de traie și cu deosebire a uleului nu e mirare, déca au facutu materiele aceste nóue sensatiune la tóte economiile de casa; adaugându-se lângá impregiurările aratate și poterea și frumseti'a luminei fotogenu si a parafinulu celu cu fatia de alabastru.

„Ramulu acestu nou de industria au aflatu priimire viia, cu deosebire în pártile acelea, unde se aflau straturi nefolosite de materii carbonice, ascunse în pamentu. Aici au contribuitu apoi chemici harnici, barbati adaptati în sciintiele naturali împreuna cu capitalisti inteliginti la scóterea la lumina a tesauriloru, ce jaceau îngropati sub pamentu, la prefacerea loru în producte de pretiu și asiá la radicairea stárei materiali a țierii. Ce însemnatate au castigatu prin acésti a cestiunea iluminárei? Aceea, ca ea au devenitu o cestiune de viétia pentru multe țieri și preste totu s'au facutu unu factoru însemnatu de influentia binefacátore asupra economiei populare ratiionale. Sa considerâmu ce de consecutiie momentóse voru mai resari dupa acésti a.

„Tóte trupurile, care suntu compuse din materii carbonice și de apa, se potu folosi spre producerea uleului mineralu, prin urmare și materiile animalice, déca cum-va aceste aru promite succese mai bune. Materiile aceste din urma inse s'au întrebuintiatu și se întrebuintiéza în cele mai diferite casuri, și asiá déca saru folosi și industri'a cea nóua de materialulu acésti a, s'aru face foarte atárnátore de înfrîntie dinafara. Nu va fi inse atárnátore déca se va folosi de unu materialu, carele i sta la dispunere în totu tempulu și în câtatimi dupa placu, și prin care se dá o însemnatate economiei nationale. Industri'a acésti a face materialulu iluminárei neatárnatoriu de elementele naturei, pecandu fructele din cari scótemu uleulu, și vitele din care ese seulu, suntu supuse la atâtea impregiurári naturale și comerciale, cari suntu de multeori și în defávorea speculantiloru și în cea a consumentiloru. Pretiurile mijlóceloru nóstre de iluminatu voru fi mai statornice și mai solide. Tóte acestea se potu ajunge numai atunci, déca ramulu acésti a de industria va folosi tesaurii morti ai pamentulu, eschidindu materiele animalice (seulu) și chiaru și padurile, cari suntu cu multu mai pretióse și cari au unu pretiu cu multu mai însemnatu în economi'a naturei.

„Déca promite fabricatiunea de parafinu, cu carea merge mâna în mâna cea a uleului mineralu, succese asiá bune, pôte deveni o cestiune de viétia pentru tóte tînuturile, cari suntu sarace de industria, bogate însă de materialu carbonicu. E principiulu economiei nationale, ca din ce are o materia sa treaca prin mai multe graduri de prefacere, cu atât a și influenti'a asupra popóreloru i e mai binefacátore. Substantiele carbonice au pretiu și cá materialu de arsu, însă cá basa a multoru rami de fabrici, ele nu numai ca dau rente mai mari, ci punu în miscare o multime de mâni omenesci, și apoi numai lucrulu e stálpulu principalu alu statelor și alu civilisatiunii.

Prin introducerea materiei acestei nóue de arsu aru urmá și tîermurirea sematuriloru de plante uleóse. De-si aru fi acésta urmare la noi pentru presentu de puțin însemnatate, din cauza cá poporatiunea e încă destulu de rara și nu avem de a ne plânge asupra lipsei de pamentu productoriu de bucate, totusi cugetandu la viitoriu, nu trebuie sa desconsiderâmu influenti'a ramulu acestui a de industria asupra sematuriloru de cereale. Pentruca pentru o țiera, a cărei poporatiune este désa, și care are lipsa de cereale multe și în fine cărei i se detrage prin cultur'a uleului, tabacului și napiloru de zacheru, o câtatime însemnata de locu: este unu avantaju nepretiuabilu, candu prin unu altu ramu de industria i se pôte recastigá pamentu pentru cultur'a cerealelor. (Va urmá)

Oradea mare, 8 Martiu 1865. Ori ce natiune, ce jace în întunecime și nesciintia, cá sa se póta aventá la gradulu culturai sale nationale întru o proportiune cu celelalte popóre din giuru se au, are lipsa neîncungiurabila de factori atátu spiritali câtu și materiali, de órece un'a e propteau'a și radimulu celu mai puternicu alu celelalte. Între natiunile de acésta sórte se póte numerá și natiunea româna, carea pâna 'n dílele nóstre erá coplesita de servitutea cea mai crunta și nu se aflá mai nimenea, care sa sacrifice materialminte pentru dens'a, cá sa o faca capace a scapá cu tempu de acésta trista positiune. Insa lauda provedintiei! ca de presente se afla mai multi individi, cari cá mecenati generosi conluera cu poteri gigantice la luminarea și aventarea scumpei nóstre natiuni, cá si ea sa ajunga la o positiune démna de dens'a între natiunile conlocuitoare.

Dintre acesti barbati binemeritati de natiune unii contribuiescu cu spiritulu loru celu luminatu și luminatoriu, altii cu ajutore materiale la edificiu celu maretu alu culturai, ce nesuesce natiunea nóstra a-lu construi.

Între acesti din urma cu totu meritulu trebuie sa amin-timiu iarasi și iarasi pre O. d. Nicolau Zsig'a negociatoriu în Oradea mare, unulu dintre cei mai zelosi mecenati ai natiunii nóstre, fundatorulu plinei de sperantia fundatiuni Zsigaiene la „st. Nicolau“, pentru a cărei edificare depuse, precum scie dejá tóta lumea româna, unu capitalu de 20,000 f. v. austr., carea pentru Români ungureni e unu asilu de scapare și o cale conducátore la limanulu culturai și luminárei poporulu; ale cărei radie esundátore și pâna acum au strabatutu și în colib'a țieranului românu, crescându-se întrens'a mladitie române, care voru produce fruptu la tempulu se u, dintre cari cáti-va și pâna acum servescu natiunei. *)

Scopulu Dlui fundatoru, precum scimiu din fonte sigura, e, cá tractulu curtii, care cade în „strat'a gradinei“ sa-lu radice asemenea celui din „strat'a magiara mare,“ spre a căru radicaie în 1860 espensá 15,000 f. v. a. cu acea conditiune, cá preste 15 ani sa o tradee fundatiunii, venindu-i spelele îndreptu, cá cu tempu sa se prefaca în institutu puternicu pentru crescerea tineriloru studinti români.

Respectabilulu domnu, precum arata cu fapt'a, tóte poteriile si-le concentra la înflorirea și bunastarea natiunii nóstre române, ce se vede din tóte faptele DSele. Între altele e de însemnatu un'a: În tómn'a anului trecutu neîndestulându-se cu denariulu pusu pe altariulu natiunii— necrutiandu-si nici betranetiile nici spelele, facu o caletoria în Romani'a pentru castigarea spriginirei și patronirei susu numitei fundatiuni din partea fratiloru nostri de dincolo de Carpati. Resultatulu lu va spune tempulu. Mai departe cei mai multi persecutati de sórte totdeun'a si-afla refugiu la venerabilulu mecenatu, precum tinerimea studinte, asiá și poporulu țieranu, fiindu nenumai patronulu filoru natiunii, ci și alu bisericei sele; cele mai multe comune greco-orientale potu multiamii generosulu D., ca nu-i plóua și ninge în cas'a Domnului, fiindu densii materialuminte supti pâna la osu de sórtea cea de feru a trecutulu; anume: St. Miclosiu românu, locul nascereii meritatulu barbatu, unde neavendu biserica turnu, facu unulu pomposu din spelele sele proprie; opidulu Tinc'a, neavendu biserica, ma nici locu pentru dens'a, nestorele și mecenatele românu si aci si-aretá zelulu cátra natiunea sea, cá vre-o 50 familii, a căroru limba și religiune erau periclitata între Magiari, sa nu se instraineze de corpulu natiunii și bisericei stramosiesci, le cumperá fundu pentru biserica cu 500 f. v. a., la acestea mai adause încă 500 f. v. a. pentru zidirea bisericei, de bucuria, vediendu ca nu s'au stinsu în ei simtiulu românu. Asemenea contribui multu la innoirea bisericei din Comuna Serbi. Pentru cari fapte maretie jure merito lu potemu numi patronulu mai multoru biserici gr. or. și mecenate alu natiunii române. De aceea Români bihareni lu si veneréza cu pietate și róga pre Domnedieu sa-i coroneze pasii cu laurul celu nevesteditu alu nemorirei și sa dee multi asemenea mecenati Româniloru. Unu juristu românu.

*) Numa de i-aru servi mai bine decum i servescu inca multi din dirigatorii români din Ungaria! (Red.)

Bucovin'a.
Aflându de interesu mare pentru publiculu nostru, ne încercăm a reproduce și noi opulu ce tractéza despre monastirile din Bucovin'a, a cărui precuventare o împartășirăm după „Concordia“ în nr. trecut.

Privire repede,
preste proprietățile monastiresci, din cari s'a formatu „FUNDULU RELIGIUNARU“ alu bisericei dreptcredinciose resaritenene din Bucovin'a.

Introducere.

§. 1. Numele monastirilor aflătoare în Bucovin'a, pe tempulu, candu a venit asta provincia sub Imperati'a austriaca. Numerulu proprietăților, ce le aveă peatunci'a fiacare monastire, și anul întemeiăcunei fiacărei'a din ele.

La 2 Iunie, 1777, se deslipi provinci'a Bucovin'a de câtra Moldov'a, și se alătură la August'a Imperati'a Austriei, în puterea tratatului încheiatu între Imperatés'a Austriei: MARIA TERESIA, și între sultanulu turcescu: ABDULHAMID, prin întrenutiulu austriacu Baronulu TUGUT, la Constantin'a (Constantinopole) în anulu 1775. Pe atunci se află în Bucovin'a 24 de monastiri, dintre care fiacare si-aveă proprietățile sale, din care se sustineă cu tôte cele trebuințiose, și fiacare si-administră ea însăși proprietățile sale.

Acele 24 de monastiri și numerulu proprietăților lor se însemna aici; eara numele proprietăților, și alu daruriloru acelor'a, se va însemnă mai josu la locul seu.

Numerulu curentu	Numele celor 24 de monastiri, ce au esistatu mai de multu în Bucovin'a.	Numerulu proprietăților, ce le-a avutu fiacare monastire.	Anulu, în care s'a întemeiatu fiacare monastire.
1	Monastirea: Moldoviti'a	54	1401
2	Episcopi'a: Radutiloru	7	1402
3	Monastirea: Petrauti	2	1446
4	Putn'a	59	1466
5	Voronetiulu	10	1480
6	Homorulu	19	1491
7	Sant-Ilie	12	1540
8	Suceviti'a	25	1578
9	Dragomirn'a	19	1602
10	Solc'a	15	1615
11	Mamaesci	9	1663 și 1670
12	Horecea	14	1742
13	Luc'a	1	1747
14	Biréniti'a	1	1747
15	Iadov'a	4	1750
16	Ilisesci	5	1747
17	Crisceateculu	2	1768
18	Ostr'a séu Barbescii	1	1776
19	Broscautii	2	1778
20	Voloc'a	1	N'amu aflatu până acum în care anu s'ar fi întemeiatu.
21	Visniti'a	1	
22	Corebniti'a	1	
23	Babinu	1	
24	Damostiea	2	

Deci după Estrasulu meu din protocolulu imperatescu despre însemnarea grăntiei între Moldov'a și Bucovin'a, și după uricele și hrisóvele monastirei Moldoviti'a, tipărite în „Uricariulu *) Domnului Franciscu Adolf Vickenhauer, se află în asta provincia, pe tempulu candu veni sub Austria, 24 de monastiri, cu 267 de proprietăți séu mosii, unele mai mari altele mai mici.

Din aste 24 de monastiri, precum se însemnă în Siematismulu diecesanu din Bucovin'a din anulu 1864, erau 4. adeca: Petrauti, Mamaescii, Voloc'a și Visniti'a pentru calugariie; eara cealalte 20 pentru calugari.

Observatiune. În Calendarulu Bucovinei din anulu acest'a: 1865, se publica monastirile, ce esistara mai de multu în Bucovin'a, dimpreună cu mosiele avute; însă de monastirea: Mamaescii nu se face nici pomenire,

*) Titul'a deplină a acestui „Uricariu foarte pretiosu“, care lu voiu cită mai adese-ori în asta scrisóre, este: Moldav'a, oder Beiträge zu einem Urkundsbuche für die Moldau und Bucovina; von Franz Adolf Wickenhauer. Wien; 1862.

Pretulu unui esemplariu este 1 f. v. a.

ci, în locul ei, se pune monastirea: Schitul mare, și se dice, ca: Mamaescii vechi și noi, din vecinatatea Cernautiloru, aru fi fostu numai mosii, daruite monastirii Schitulu mare. Însă în Siematismulu diecesanu bucovinénu din 1864, la fati'a 11, se însemnă monastirea Mamaescii, éra nu Schitul mare, și încă se dice acolo, ca monastirea Mamaescii a fostu pentru calugariie. Apoi în Estrasulu meu din protocolulu imperatescu, nu este nici vorba de Schitul mare, ci despre Mamaescii, la care monastire, precum vomu vedé mai josu la locul seu, se afla însemnate noue proprietăți, că avute și stapanite odinora de dens'a. Acestu lucru are trebuință de óre-si care lamuritiune. Monastirea: Schitul mare încă a esistatu, și s'a tinutu de monastirile Bucovinei, însă ea nu a fostu în Bucovin'a ci în Galiti'a: de aceea éca nu se afla însemnata nici în Protocolulu imperatescu, nici în Siematismulu diecesanu bucovinénu, ci numai în Calendarulu Bucovinei nu se scie cum s'a stracuratu între monastirile bucovinene, delaturandu pre cea de la Mamaescii. Unii dicu, ca monastirea Schitulu mare din Galiti'a aru fi fostu Mamaescii monastiriloru bucovinene: Suceviti'a și Mamaescii, și acestea aru fi fostu numai Filiale acelei'a. Dar ast'a se pare lucru cam curiosu, fiinduca se scie, ca monastirea Suceviti'a este mai batrana, decâtu Schitul mare; căci Suceviti'a este întemeiată la anulu 1578 de câtra Georgiu Movila, Metropolitulu și de câtra frate-scu, Marele Vornicu Ieremie Movil'a, carele după aceea s'a facutu și Domnu Moldovei, și a domnit 11 ani (1595—1606); éra monastirea Schitul mare este întemeiată la 1607 de câtra fiic'a lui Ieremie Movil'a Vodă cea maritată după Hatmanulu lesiescu Stefanu Pototichi, cu scopu, că Dumnedieu sa ajute lui Pototichi, sa póta asiediă pre cumnatu-scu, mostenitoriulu legiuitu alu Domniei moldave, pre baietelulu Constantinu Movil'a, pe tronulu Domniei moldave, care i-lu rapise unchiu-scu Siméonulu Movil'a cu nedreptulu. Asiă dara cum se potú întemplă că monastirea cea mai tinerică: Schitul mare, sa fia mama la cea mai batrana: Suceviti'a? Acest'a ar fi lucru cam nefirescu, dar ómenii totu spunu, ca ar fi fostu asiă; fiindu ca Schitul mare si-a castigatu cu tempulu mai multe averi decâtu cealalte monastiri. Apoi candu s'au desfiintiatu monastirile la 1784—1786, se scie, ca Calugarii dela Schitul mare au fostu cei mai tînaci și mai dârji, și nu voiau odata cu capulu sa asculte de porunc'a imperatésca, carea le porunciă: sa parasésca Schitul mare și sa se stramute o parte din ei la monastirea Suceviti'a éra cealalta la monastirea Dragomirn'a. (Va urmă.)

Varietăți și noutăți de di.

(Distincțiune.) Mai Sea c. r. s'au înduratu prin p. n. scrisóre de cabinetu din 28. Feber. a darui Eppului r. cat. transsilvanu Michailu Fogarasu de Gy. Miklos demnitatea de Consiliaru intimu fără taxe.

(Necrologu.) Mórtea iar a rapitu unu fiiu bravu alu natiunii nóstre: pre profesorulu gimnasiulu din Blasiu d. Ioann Stoianu, care, după o corespondință a „G. Tr.“ în 23 Februaru a reposatu, în etate de 30 ani dupace dela p. elegeri incetase numai în 20 Februaru, devotatu fiindu cu totulu oficiulu seu celulu nobilu. Fia i tierân'a usióra! —

Esamenele semestraltu în Institutulu diecesanu au decursu în septemân'a trecută sub presidiulu P. Protopopu și Preside interimalu consist. Ioann Pannovicu. —

Reuniunea „Victori'a“ din Clusiu, pentru assecurarea de focu, este concessionată de in. regimu pentru totu cuprinsulu monarchiei austriace. —

Cultivarea bumbacului în Austri'a. Mai de multu se vorbesce, ca regimulu aru avé de cugetu a face încercări cu productiunea bumbacului în tierile de mediă alé Austriei. O societate de capitalisti, între cari și D. Br. Poppéa Directoru alu torsiției celei mari din Pottendorf, au datu acum o petitiune la ministeriulu de comerci, prin carea se róga a se pune planulu în lucrare, și se oblęga a lucră cu preferință bumbaculu acest'a.

Din „viétéi" alu Cesare“ de Napoleonu, traductiunea germană, a esitu tomulu d'antăiu la C. Gerold la Vien'a în 9 Martiu c. n. Form'a esterióra sa fia fórté pompósa; pretiulu tom. I. 4f. 50 cr. —

Fati'a cu programulu magiaro-croaticu, publicatu în liniamentele lui și de noi în nr. din urma, declara acum d. Maximilianu Pric'a în oficiós'a „Agramer Zeitung“, ca acelu programu nu numai s'au încheiatu în Ianuariu 1861 între mai multe notabilități magiare și croate, ci manuscrisulu subscrisu de aceste notabilități se afla și astăzi în mánile densulu (Pric'a). Totdeodata însă constăteză, ca Cancelarulu aulicu croaticu de astăzi, d. de Mazuranic, n'a luat parte la compunerea acestui programu, din contra însă au participatu cele doué personalități nenumite până acum, și anume Conte Iuliu Iankovic și d. Mirco Bogovic. Deák, dice d. Pric'a în declaratiunea sea, numai intratât'a are parte la acestu programu, încatu i s'a cititu într'o conferință în Pest'a, tempulu însă a fostu prea scurtu, pentru de a se fi potutu intruni barbatii respectivi asupra lui; Deák sa fia declarat numai atât'a, ca nu se'nvoiesce cu principiul espusu (după care Croati'a devine într'alta positiune fatia cu Ungari'a de cum a fostu din vechime). —

Principatele române unite.

Scirile, ce ve vinu din Romani'a deadreptulu, sunt de pu-cina insemnate. Din Cameri abia aflamu din unu numeru mai prospetu alu „Reformei,“ ca ele se ocupa cu indigenari si alte lucruri de felulu acest'a. Din diuare straine aflamu destituiri de amplotiati in massa. Asia spunu ca s'a destituitu colegiulu judecatoriloru dela curtea crimanala de apelatiune din Iasi, precum si celu dela tribunalulu din Neamtii. „Regeneratiunea“ se pare a constata aceste sciri, pentruca face amintire de destituiri, de si nu le cualifica ca diuarele germane. Mai insemnatu lucru este proiectulu, ce are sa se propuna Camerei deputatoru in privinti'a drumuriloru de feru. De votarea proiectulu acestui'a sunt atarnate si interesele noastre si asi'a acceptamu cu incordare rezultatu desbateriloru mentiunatulu proiectu. —

— O corespundintia din Bucuresti a diariulu „Journal de Constantinople“ aduce intre alte si urmatorele:

„Innoiri, cari in Germani'a, Franti'a si Angli'a ceru studii de ani intregi si de multe ori si incercari zadarnice, se adopta aici — in Bucuresti — prin o trasura de condeiu, fara de a se mai gandi cine-va si la modulu esecutarei. Asia aflamu din foia oficiala, ca dela 1 Maiu incolo isi reserva regimulu pentru sine monopolulu vinderei tabaculu, fara de a ni se spune, unde sunt magazinele de deponitu si de manipulatiune. Unde e mai departe personalulu celu numerosu, care se recere la o intreprinderi asi'a de grandiosa? Unde sunt in fine cele 80 milioane lei, cari, in casulu celu mai favoritoriu, sunt de lipsa spre cumpararea tabaculu pentru mai multu de 1 1/2 milionu de fumatori. E adeveratu, ca espedientu s'aru afla si in privinti'a acest'a, luandu-se refugiu la o societate engleza seu francesca, care aru aduce personalulu si aru lifera materialulu, garantandu-si tote speșele prin insusi monopolulu. O astfelu de societate, nu este nice o indoiela, va face o speculatiune cu multu mai sigura, decatu intreprinditorii de drumuri de feru, de siosele si de poduri.“

La ingrigirea de vre-o 5—6000 familii, cari se ruinea prin decretulu acestu nou, precum si de sutele de mii de tierani, caroru li se curma prin legea cea noua unu ramu insemnatu alu economiei loru, nu se gandesc nimenea.

Eu ti-amu fostu scrisu si despre altu decretu, in urm'a carui post'a austriaca si cea rusésca ave numai decatu sa incete (ele functiunea si astadi) si pre cari ave a se le inlocuisca serviciulu postalu moldo-romanu sub directiunea Dlui Liebrecht. Domnulu Liebrecht este deja directoru generalu alu posteloru si telegrafeloru din tiéra, care sunt asi'a de bine administrate, incatu o depesia dela consulatulu francescu din Iasi are lipsa de 4 dile pana la sosirea ei in Bucuresti, asi'a dara mai multu tempu, decatu trebue unui'a ce are sa faca drumulu acesta pedestru, dupa cum prea nimeritu au observatu cancelariulu agentiei francesci Forey.

Ce atinge post'a de epistole, o epistola vine dela Iasi pana la Bucuresti in 7—8 dile, deca cumva nu se impedece cu totul, ce se intempla de multeori.

Pe langa tote acestea, regimulu per fas et nefas apasa posteles austriace si rusesci, vrendu sa le inlocuisca cu cele administrate de Dlu Liebrecht, carele prin unu decretu, ce au aparutu in o foia oficiosa, este imputernicitu de a incheia conventiuni cu Austri'a, Russi'a si Serbi'a, ca delegatu alu Inaltimei Sale. Alegerea reprezentantelu acestui'a arata, ca Principele Cuz'a doresce, ca pertractarile aceste momente sa aiba unu sfersitu bunu.“

— O sapta generosa si marinimosa ne refera „Reforma“ dupa Monitoriulu oficialu. Acest'a se cuprinde pe scurtu in acia, ca soldatii, carii au fostu intrebuintati la ruptur'a ghiatii de pe Dimbovit'a, competintia loru de lei 1275 o au daruitu saraciloru, prin midiolocirea municipalitati din Bucuresti.

Prospectu politicu.

Dupa unu telegramu alu oficiosei „Wiener Zeitung“ Camer'a Romani'e se va nchide in 1/16 Martiu (Joi). Reprivindu asupr'a activitatiei ei, ea a fostu mai multu numai dupa obicei, decatu dupa adeveratele recerintie constitutiunale. Pote nu vomu gresi, deca o vomu numi inca astadi „camer'a tacerei,“ si deca vomu profeti, ca numirea acest'a seu alta asemenea ei i va da si Istori'a, carea nu va ierta nici camerei acesta a sea portare servila si dependente, dar cu atat'a mai putina guvernulu acestu absolutismu sub spoir'a de constitutiunalismu. D. Aricescu singuru a fostu acel'a, care a tinutu susu drapelulu libertatiei si independintici sele de ablegatu alu natiunei. — Catu pentru starea mai speciala a lucuriloru, despre aceea amu referitu subt indatinat'a rubrica a principateloru.

Caus'a ducateloru germane, atatu de sucita si de ostentorie pentru scriitoriulu si cititorulu de diuarie,

se pare ca va mai face catu de curendu unu pasu inainte. Guvernulu prussescu, sub conventu ca in privinti'a succesiunei va sa intrebe pre sindicii sei de corona, a traganatu deslegarea resoluta a causei catu a potutu, folosindu-se intr'aceea de unu provisoriu silitu pentru de a prinde radacina in Scheswig-Holstein. Acum candu crede ca aceste radacini sunt assecurate de ajunsu, face si pre sindicii sei sa fiat'a cu elaboratulu loru si sa declare, ca Prussi'a are dreptu a-si incorpora ducatele. Ce positune va luá Austri'a fatia cu acesta crescere a teritoriulu prussescu, inca nu se scie cu securitate; dar precum se vede din declaratiunile unoru barbati de statu ai Prussiei, acest'a e resoluta a merge inainte pe calea luata, basandu-se pe aceea, ca Austri'a, fiindu amenintiata de catra Itali'a, Ungari'a si Poloni'a, nu i se va pote opune cu sabia n mana, ca Russi'a carea inca lucra tocmai acum la annectarea Poloniei, nu-i va sta n cale, ca simpatiele Engliterei si ale Franciei pentru Dani'a le va multiami prin concessiuni, ce le va face natiunaliitati danese in Schleswig-ulu de medianopte. Noi ca austriaci ne punemu aici cu deosebire un'a intrebare: ca adeca ore pentru ce a versatu statulu nostru banii sei, pentruce a versatu armata nostra sangele seu in anulu trecut?

Russi'a, diseram mai susu, tocmai acum lucra si ea la annectarea totala a Poloniei cu Russi'a. Pelanga tote apesarile si neindrepttirile, ce le descarca acestu statu despoticu asupr'a nefericitei Polonie acum mai de o sutu de ani, acest'a totu mai pastrase inca o umbra de autonomia, avendu administratiunea, justitia si institutele sele mai nalte proprie. Russi'a insa, pelanga tota marimea si poterea sea, se pare ca nu se crede sigura, panacandu mai scie la spatele sele o Polonia cu vietia; de aceea totu mai pe fatia pasiesce cu planulu seu de incorporare perfecta, — unu planu, care principele Gortschakoff l'a spusu ambasadorulu francescu din Petropole fara reserva, adaugendu, ca Russi'a nu se pote reapropia de Franti'a, panacandu acest'a nu va inceta a mai vede in cestiunea polona o cestiune europena, ci numai o cestiune interna a Russiei. Ba se vorbia prin jurnale, ca Russi'a aru fi pretinsu si dela Austri'a a mai continua starea de asedia in Galiti'a pana atunci, panacandu incorporarea proiectata va fi dusa la deplinire; dar acest'a foile nostre, spre onorea nostra, o demintiescu.

Adresele cameraloru francesce nu sunt cu multu altu ceva decatu nisce parafrese ale conventulu de tron. — Ministrulu de invetiamentu a predatu raportulu seu asupr'a invetiamentulu gratuitu si obligatoriu, care insa o nota in monitorulu officiosu lu privesce ca unu ce nepracticabilu inca. Messiculu cere imultirea armatei, neajungendu-i trupele de acum; se crede, ca se voru mai tramite 10,000 feciori. — Imperatulu patimesce de dorere de capu cumplita; Parisienii, cari totdeun'a sunt gat'a la glume, dicu, ca dorerea acesteia i-o facu — ministrii. — In 10 Martiu a reposatu unulu din cei d'antau barbati ai Franciei: ducele Morny, frate nelegiuitu alu Imperatulu, care dupace a portatu multe demnitati inalte, din an. 1857. incepe a fostu presiedinte alu camerei legislative.

In camer'a italiana se desbate unu obiectu de mare insemnate pentru cultura: adica stergerea pedepsei de morte. Ministrulu de justitia inca se declara pentru stergerea acestei pedepse, carea astadi e reclamata de tota Itali'a; dar crede, ca momentulu de fatia inca nu este potrivit pentru aducerea unei astfelu de legi. — De curendu a pierdut Itali'a doue personalitati insemnate pre barbatulu de statu Ridolfi si pre generalulu Pinelli, cel'a renumitu pentru ingeniulu seu, cest'a pentru crudimea, cu carea s'a portatu in Neapole dupa isgonirea regelui Franciscu II. —

In Constantinople se pregatescu conferintie pentru desbateri'a asupr'a lucuriloru din Romani'a. De curendu arse o parte insemnata a capitalei turcesci.

Semintie de flori si legume,

trase acum din Erfurt, se afla in bolt'a subscriului, pieta mica, cas'a parochiala rom. cat.

Cataloge tiparite despre semintiele de fatia se dau in daru Ludovicu Reschner.

Correspondintia.

Subscri'a espeditura se vede constrinsa a aduce prin acest'a la cunoscintia on. publicu, ca pentru, p. t. DD. ce au intardiatu pan'acum cu tramiterea abonamenteloru, nu e in stare de a mai servi cu esemplare complete dela inceputulu anululu. — D. G. inv. in Cernatu: S'a tramsu acum de doue ori la post'a din Satulungu; L. H. in Gh., Ne lipsesce. —

Espeditur'a „Tel. Rom.“

Bursa din Vienn'a 3/15 Martiu 1865.

Metalicele	5%	71 50	Actiile de creditu	105
Imprumutulu nat.	5%	78 15	Argintulu	109 50
Actiile de banca		804	Galbinulu	5 26.